

nium inter personas sponsæ primo gradu conjunctas, & sponsi primo gradu consanguineos *Trid. sess. 24. de reform. matrim. cap. 3.* Sponsalia denique producunt respectu similium sponsaliorum supervenientium obstaculum, quominus hæc posteriora licet accedente copulâ sint seu licita, seu valida, nec enim corpus uni devinctum rursus alteri potest obligari, & hinc neuter ex iis absque læsione justitiæ audet seu carnaliter commisceri, seu verbaliter desponsari tertiæ personæ, jus siquidem primæ sponsæ aut sponso quæsitum per improbitatem & perfidiam alterius nequit eidem auferri *Covarruv. p. 1. cap. 4. §. 1. num. 15.*

CAPUT II.

DE

DISSOLUTIONE SPONSALIORUM.

§. 1.

Licet ad hoc, ut sponsalia semel valida persistant, conficiantur chyrographa, seu scripta nuptialia, in quibus promissio matrimonii unâ cum pactis annexis describitur, constituentur arrhæ quasi pignora adimplendi matrimonii, fiant sponsalitiæ largitates seu donationes inter spon-
 sos de futuro in spem matrimonii, imò & adjiciantur
 pœnæ conventionales in casum injustæ resilientiæ, illa ta-

men variis modis dissolvuntur, aut ex dispositione juris, aut ex partium placito.

§. 2.

ET quidem primò ex dispositione juris sponsalia dissolvit mutuis consensus *arg. cap. omnis. 1. de reg. jur. L. nihil 35. ff. eod.* licet jurata sint, juramentum enim non immutat naturam contractus, sed robur tantummodò ei superaddit *arg. reg. 42. in 6.* & quidem in gratiam contractuentium, qui favori suo, si velint, renunciare non prohibentur *arg. cap. 1. § 25. de jurejur. L. pen. cod. de pact.* Sponsalibus tamen ità mutuò *puberum* consensu dissolutis impedimentum publicæ honestatis semel per sponsalia valida inductum in hære indubium facit declaratio Cardd. Trid. *interpp. de anno 1658. die 6tâ julii* etiam ab Alexandro 7mo approbata. dixi *puberum*, nam impuberibus dederunt sacri canones in *cap. 7. § 8. de despons. impub.* licentiam parte alterâ etiam invitâ resiliendi à sponsalibus initis, quam licet & puberibus concesserit jus civile per *L. 1. cod. h. tit. L. 2. §. 2. ff. de divort. § repud.* ea tamen reprobata est per *cap. 2, 10, § 22. X. h. tit.*

§. 3.

Est & inter modos, quibus sponsalia dissolvuntur ipso jure, ipsum matrimonium *cap. 1. de spons. duor. cap. 31. h. tit.* verùm sponsalia illa non ita planè dissolvuntur, quin non in casu, quo matrimonium per mortem secundæ sponsæ, aut aliâ de causâ solveretur viduus cum primâ sponsâ

sponsâ adhuc liberâ intuitu priorum sponsaliorum nuptias celebrare teneatur, si aliunde nihil obstet, & illa velit, ut sponsalia hæc tantùm suspendi *arg. L. 15. cod. de rei vindicat.* dicendum sit *Frantz ad tit. inst. de nupt. p. 1. n. 22.* eo quod sponsa prior habuerit jus ex prioribus sponsalibus certum, cujus executio licet per superinductum matrimonium tanquàm potentiùs agens fuerit præpedita, eo tamen agente sublato obtineri adhuc potest, ut sic ejusdem juris substantia non debeat dici penitus expirasse, cum sic via magis præcludatur primam innocentem sponsam non defraudandi pro injusto lubitu.

§. 4.

PROfessio in religione approbatâ cùm sit tam potens & efficax ut ipsum matrimonium ratum queat dissolvere *cap. 7. & passim. de convers. conjug.* potest à fortiori dirimere sponsalia de futuro, quibus ea censetur inesse conditio, quod obligatoria sint, *nisi status regularis fuerit electus*, nec refert, utrum pars altera in sæculo remanens consentiat, nec ne, aut an sponsalia jurata sint an simplicia *Sanchez lib. 1. disp. 43. n. 3.* Sed an idem operetur vel votum simplex perpetuæ castitatis vel ingressûs in religionem absque solenni professione negare malo, quia per novitatum talem non assumitur status impossibilis cum obligatione sponsalitiâ, neque tale votum castitatis utpote tendens in præjudicium tertii valere videtur, Deus siquidem benignissimus votum rei illicitæ non acceptat,

aut jus tertii cupit evertere, & hinc non licet vovere ea, quæ non sunt in potestate voventis.

§. 5.

Solvuntur & sponsalia susceptione ordinis sacri, intellige majoris, ea enim ob votum solenne castitatis ponit impedimentum dirimens matrimonium *extrav. antique Joannis XXII. de voto & vot. redempt.* exinde tamen non sequitur sponso licere dissentiente, aut ignorante sponsâ sacrum suscipere ordinem, cum speciale sit religionis, quæ morti naturali magis assimilatur, privilegium, ut per ejus ingressum sponsalia & matrimonium ratum etiam parte alterâ invitâ dissolvantur, quod clericatui sæculari concessum non est Engel. *ad rit. de oblig. ad. ratiocin. n. 4.* & hinc sponsalibus non inest conditio generalis, *nisi statum meliorem amplexus fuero*, nam & status cœlibatûs conjugali perfectior est.

§. 6:

Modus etiam dissolvendi sponsalia ipso jure est impedimentum dirimens, quod supervenit contractis sponsalibus, ex quo enim matrimonium in simili casu inter personas impeditas nequit consistere, obligatio ex sponsalibus præcedentibus nata expirat per *cap. ex litteris 8. de eo qui cogn. consang. uxor.* licet sponsus, si ejus culpâ impedimentum sit caulatum, ad instantiam sponsæ teneatur super impedimento impetrare dispensationem
non

non faciliè negandam , debet enim ex justitiâ , quantum est in se , impedimentum remove.

§ 7.

Sponsalia contracta sub conditione resolutivâ statim dissolvi, quamprimùm existit eventus in conditione positus, patet *arg. L. 2. ff. de in diem addit.* idem est de adventu temporis, si hoc sponsalibus adjectum fuerit tanquam terminus ad quem obligatio restricta esse voluerit *arg. L. 44. §. 1. ff. de V. O.* contractus enim ex conventionem legem accipiunt *cap. 85. de reg. jur. in 6to.*

§ 8.

Rectè etiam modis, quibus sponsalia dissolvuntur, annumeratur mors naturalis, mors enim ultima rerum linea omnia solvit etiam ipsum usquè adeo vinculum matrimonii consummati *Nov. 22. cap. 20.* Sponsalibus tamen per mortem dissolutis remanere publicæ honestatis impedimentum constat ex *Can. 14, & 15. caus. 27, q. 2.* pendet etenim maximè à perpetuante Ecclesiæ constitutione.

§ 9.

Coeterùm inter modos, ex quibus sponsalia non solvuntur ipso jure, sed tantùm datur uni, aut alteri facultas à sponsalibus, si placuerit, discedendi, est imprimis absentia, si enim sponsus invitâ aut insciâ sponsâ abeat in longinquas terras cum animo aut nunquam, aut diu non redeundi, potest à sponsalibus statim resilire sponsa

sponsa *cap. 5. X. h. tit.* quam licentiam non convellit aut alterat jus civile in *L. 2. cod. de sponsa L. 2. cod. de repud. L. saepe. 17. ff. h. tit.* jus siquidem civile non præscribit certum ac determinatum tempus pro facultate recedendi à Sponsalibus, cùm liceat ab iis eo jure pro lubitu semper recedere per *L. 1. cod. h. tit.* Sed tantùm pro amissione, aut acquisitione arrharum *Frantz. inst. de nupt. p. 1. num. 25.*

§. 10.

Datur & justa potestas illi, qui per dolum ad sponsalia celebranda fuit inductus, modò dolus non sit incidens, qui non vitiat contractum *L. 13. §. 4. & 5. ff. de act. empt. vend.* Si autem dolus etiam accidentaliter dederit causam contractui bonæ fidei, talem contractum in favorem decepti esse nullum omninò existimo per *L. 7. ff. de dolo L. 16. §. 1. ff. de minor. L. 3. §. ult. ff. pro Socio*, sed sponsalia sunt contractus bonæ fidei, omnis siquidem contractus, qui vel bilateralis est vel supponit pactum ex fine suo intrinseco utrimque obligatorium, est bonæ fidei *gletle de pact. cap. 3. §. I. n. 7.*

§. 11.

ET generaliter facultas resiliendi competit ex notabili mutatione superveniente aut detectâ, cùm paria sint non esse, & non apparere *L. 30. ff. de test. tut.* idemque quod supervenire, & præcedere, sed ignorari *L. 77. ff. de contrah. empt.* in unâ comparte, quæ præcognita alteram à contrahendis sponsalibus avertisset, nam qui ignorat cir-

cum-

cumstantiam aliquam, quæ posset ex iudicio prudentum à contractu absterere, non censetur in casum, quo talem circumstantiam cognoverit, se voluisse obligare *arg. d. L. 77.* Sivè *primò* mutatio sit in bonis corporis v. g. deformitas vultûs, amissio virginitatis, oculi, truncatio pedis, alteriusve membri difficulter curabilis defectus aperiat, sivè *secundò* mutatio fiat in bonis animi per lapsum in amentiam, propensionem in ebrietatem, rixas, aliudvè periculosum vitium, sivè *tertiò* mutatio fiat in bonis famæ, & honoris per depositionem ab officio, infamiam ex delicto contractam, sivè *quartò* mutatio fiat in bonis fortunæ per supervenientem inhabilitatem ad constituendam dotem Sanchez *Lib. 1. disp. 57, 58, & 59.* an autem similem resiliendi facultatem tribuant supervenientes insperatæ divitiæ, Nobilitas, principum honores, dic, quod vis. Habitis Sponsalibus, utpote viâ progrediendum est ad terminum, ipsum scilicet matrimonium, itaque sit.

PARS SECUNDA.

DE

MATRIMONIO, EJUSQUE DIVISIONE.

I.

Potissimam cujusquæ rei partem principium, id est originem, & definitionem esse eleganter sapientes do-

C

cent.